

ANGSTAGRESSIE

Vaak hoor ik de vraag: "Wat is angstagressie nu eigenlijk en wat is het verschil met gewone agressie?"

Om dat te herkennen moet je wel iets van hondengedrag afweten, maar echt moeilijk is het niet.

We gaan weer even terug naar de basis van het gedrag.

Een hond heeft van zijn voorouders, de wolven, het grootste deel van het gedrag onveranderd meegekregen. De basis is voor een hond dan ook heel simpel: hij wil overleven. Om te overleven moet je als hond bij een roedel horen, een groep soortgenoten dus. En in die groep heb je een plaats. Die plaats moet je zien te verdedigen, want wanneer je als wolf, en ook als hond, wordt verstoten uit het roedel, ben je ten dode opgeschreven. Je gedraagt je dus volgens de regels, en wanneer wij als bazen maar consequent zijn, is er niets aan de hand.

Maar een hond in het Nederlands aanspreken is net zo iets als een lezing in het Nederlands houden in China: ze vinden het machtig interessant klinken, maar ze begrijpen er geen letter van. Of toch? Ja, een beetje begrijpen ze het wel, en niet omdat ze onze gesproken taal verstaan. Ze verstaan echter wel onze lichaamstaal. Zegt u nu niet: "Die heb ik niet", want die heeft iedereen. En honden verstaan dat als de beste, want dat is precies de manier waarop ze met elkaar communiceren. Alleen zijn wij ons meestal niet bewust van die lichaamstaal.

Een klein voorbeeld: Een baas loopt achter zijn hond aan en zegt: "Fikkie, hier!" Maar Fikkie komt niet hier, hij loopt vrolijk voor de baas uit en de baas loopt daarachter aan, terwijl hij steeds bozer wordt. Wat zegt deze baas nu eigenlijk tegen zijn hond? In hondentaal, lichaamstaal dus, is het heel duidelijk: "Jij loopt voorop en ik loop achter jou aan, is dat een leuk spelletje of niet? Een aangezien jij voorop loopt ben jij nu even de baas".

U begrijpt al, waar ik heen wil, u zult uw lichaamstaal wat bewuster moeten gaan hanteren. Wanneer Fikkie bij de baas moet komen, moet die baas niet achter Fikkie aan gaan lopen. Nee, de baas blijft staan en wanneer Fikkie in een uitgelaten bui is, draait de baas zich om en loopt weg. En wat zegt hij daar dan mee? Precies! "Ik loop voorop en jij komt achter mij aan, want ik ben jouw baas in jouw roedel!" De uitbundige beloning wanneer Fikkie dan bij de baas komt hoeft ik niet meer te vermelden toch?

Zoals uit dit bovenstaande moge blijken, kan er dus wel een en ander fout gaan met de communicatie tussen baas en hond. De hond, ik zei het al, wil ten koste van alles overleven. Wanneer hij in gevaar is, zal hij dan ook proberen te vluchten. Wanneer dit gevaar sterker is dan de hond, is dit een logische reactie. Kan de hond niet vluchten, dan zal hij zich onderwerpen, hij gooit zich op de rug of draait de kop (waarmee hij de hals toont) en draait zijn ogen weg. Veel bazen vinden dit er angstig uitzien en roepen dan: "Hij kijkt zo eng". Maar voor de hond is het een gewone manier van onderwerpen. Ook kan hij dan nog de lippen zover naar achteren trekken, dat de kiezen zichtbaar worden, iets dat voor ons erg veel lijkt op het lip optrekken bij agressie. Maar een andere hond zal zich daarin nooit vergissen en het meteen herkennen als onderwerping.

Al deze dingen kan een hond vertonen, wanneer hij benaderd wordt door een dominantere hond en hij niet weg kan, bv. doordat hij aan de lijn zit of doordat de honden zich in een afgesloten ruimte bevinden als bv een kamer of een tuin. En

wanneer de dreiging dan ophoudt, is dit hele vertoon van onderworpenheid ook afgelopen. De hond zal door zijn lichaamshouding nog duidelijk aangeven, dat hij de lagere is door zijn oren in de nek te houden en zijn staart laag, maar verder is de rust weergekeerd.

Maar wat gebeurt er nu wanneer de dreiging niet ophoudt?

De hond wil vluchten maar kan niet, en onderwerping helpt ook al niet. Dan blijft er maar een ding over, want ten koste van alles wil het dier het vege lijf redden. Hij zal dan aanvallen. Dit is wat wij angstagressie noemen. Dat dit aanvallen uit angst gebeurt, is ook duidelijk zichtbaar. Want een hond die aanvalt uit dominantie, zal ook alle onderdelen die hoog kunnen, zoals oren, staart, haren, zo hoog mogelijk dragen. Maar een hond die aanvalt uit angst, omdat hij geen kant meer op kan, doet dat niet.

Een hond die aanvalt uit angst, toont dat ook duidelijk, hij heeft de oren in de nek en de staart tussen de poten, hij toont niet alleen zijn hoektanden, maar ook de kiezen, en vaak zijn ook de ogen weggedraaid, zodat het oogwit zichtbaar is.

Nou, we weten dit nu allemaal. En nu? Hoe gaan we ermee om, en vooral, hoe kunnen we het voorkomen?

Om te beginnen moeten we een hond hebben die zich goed kan onderwerpen. Dat betekent, u raadt het al, een hond die dat in zijn jeugd geleerd moet hebben. Gelukkig is dit voor de meeste honden geen probleem, ze leren het van hun broertjes en zusjes in het nest, gewoon tijdens het spelen. Ook de moeder helpt hieraan vaak mee, een reden waarom ik ervoor pleit de moeder tot ongeveer 8 weken bij de jongen te houden. De beste opvoeder, wat betreft hondenmanieren, is nog altijd de moeder, en die lessen geeft ze helemaal gratis. Laten wij daar dus gebruik van maken.

Goed, de hond kan zich onderwerpen. Maar wij moeten er wel voor zorgen dat hij dat blijft kunnen, wij mogen dat best regelmatig oefenen. Leg hem dus maar uitgebreid op zijn rug tijdens bv het kammen. En in de kam of borstel bijten vinden wij uiteraard niet goed.

Deze lessen zijn belangrijk, herhaal ze het hele leven van uw hond. Ze hebben ene tweeledig nut: u bevestigt uw leiderschap en u leert de hond nog eens extra dat onderwerpen niet naar is.

Want dat is het tweede stukje: de hond mag op de rug liggen of een andere vorm van onderwerpen nooit als naar ervaren, nee, onderwerpen is heel braaf en als hij dan heel rustig op de rug blijft liggen vertellen wij hem ook dat hij braaf is. En daarna mag hij weer lopen.

Dat is het derde stukje. Want wat doen wij mensen wanneer we boos zijn op iemand? Wij gaan vreselijk tekeer. En ook als die ander zegt dat het hem spijt, zijn wij soms zo boos, dat we gewoon doorgaan met razen en tieren. Maar dat is mensentaal en iets wat geen enkele hond zal begrijpen. Wij mensen hebben in zo'n geval de neiging om weg te gaan (te vluchten), en zo ook de hond. Maar wanneer wij mensen ons verdedigen tegen andere mensen, begrijpen die wat wij zeggen. Wanneer de hond zich verdedigt door zich te onderwerpen, verstaan wij hem niet.

Een voorbeeld: Fikkie heeft voor uw ogen de biefstuk van het aanrecht gestolen. U bent woest, en terecht. U grijpt Fikkie en maakt hem tierend duidelijk dat hij in zijn mand moet gaan liggen. Fikkie begrijpt dit uitstekend en gaat, zo klein als hij zich kan maken, in zijn mand. Maar de slager is al dicht en uw schoonouders komen eten. U bent dus heel erg vreselijk boos op Fikkie, is ie nou helemaal! Eigenlijk bent

u niet eens boos op Fikkie maar op de omstandigheden, maar Fikkie heeft die omstandigheden veroorzaakt en hij moet het ontgelden. Dus u tiert verder tegen hem, terwijl hij al heel onderworpen ligt te zijn in zijn mandje. Hij drukt zich platter en platter tegen zijn dekentje, maar door de bodem gaan om helemaal te verdwijnen kan hij niet en uit zijn mand gaan om zich te verstoppen voor uw woede is wel het laatste wat hij in zijn hersens haalt. Maar zijn instinct vertelt hem, dat hij hoe dan ook iets moet doen om deze woede te stoppen. Dus wanneer u hem de vuist voor de snuit heen en weer schudt, doet Fikkie: Hap. Wie is hier de schuldige? Niet Fikkie, want Fikkie heeft alles gedaan wat in zijn vermogen lag om zijn baasje duidelijk te maken dat hij het heeft begrepen: hij is heel erg vreselijk stout geweest. Fikkie heeft dan ook geantwoord op de enige juiste manier: hij heeft zich zoveel onderworpen als hij maar kon. Toch hield de dreiging niet op en de dreiging moest ophouden, want dreiging is voor Fikkie bedreiging van zijn voortbestaan. En ook al is het zijn eigen baasje, hij kon niet anders dan aanvallen, het enige wat hij nog kon doen. Alle andere mogelijkheden waren immers al uitgeput?

Een hond kan zich onderwerpen en niet meer dan dat. Dus wanneer hij dat doet, is het klaar. U hoeft hem uiteraard in het bovenstaande geval niet te vertellen dat hij braaf is, wanneer hij zich onderwerpt. Maar doorgaan met straffen, wanneer de hond al zo plat als een dubbeltje in zijn mand ligt, is iets waar geen hondenverstand bij kan. Gaat u dus maar even buiten tegen een boom schoppen, wanneer u nog steeds boos bent en misschien wel op uzelf, want de keukendeur stond open of misschien had u wel even niet opgelet, was u even weg.

Fikkie uit het bovenstaande voorbeeld is een gezonde hond met een gezonde honger. Hij kon gewoon geen weerstand bieden aan de verleiding en wanneer de kans geboden wordt...

Goed, wij weten nu waar wij het fout kunnen doen. Maar wat, wanneer een ander het fout doet? En dan bedoel ik: een hond. Die grote van verderop bijvoorbeeld, die bovenop hem ging staan, toen ie 8 weken was. Daar is uw hond nog steeds bang voor. En nu komt u hem tegen en Fikkie zit aan de lijn en kan dus niet weg. Die grote hond vindt Fikkie nog steeds leuk en is wel in voor en lolletje. Hij is drie keer zo groot als Fikkie en die vindt hem doodeng.

Laat het niet zover komen, dat uw hond door zoiets venijnig gaat happen naar een andere hond, vraag even aan de baas of ze hem vast willen houden tot u bent doorgelopen. Of laat Fikkie even los. Want wanneer uw hondje regelmatig dit soort gedrag vertoont kan het gemakkelijk een gewoonte worden. Wanneer u uw hond altijd weghoudt bij andere honden, onder welk motto dan ook, dan leert u uw hond dat andere honden griezelig en bedreigend zijn. Anders mochten ze er immers wel heen? Honden zien geen verschil in grootte, ze kijken alleen naar wat die andere zegt met zijn lichaamstaal. Wij zien dat heel anders, maar dat is echt onterecht. Laat uw hond dus liever los, zodat ze het even onderling uit kunnen zoeken. Wat wij dan als vechten zien, is lang niet zo ernstig als het lijkt. Meestal komen de gaten pas als wij eraan gaan trekken.

Honden hebben een hoog ontwikkeld sociaal gedrag en dat moet ook wel, anders waren ze vele duizenden jaren geleden al uitgestorven. In de natuur loopt geen dierenarts rond om de gaten te dichten en dat is ook de reden van het feit dat er haast nooit ernstige verwondingen ontstaan tijdens gevechten. Ze komen er met hun lichaamstaal wel uit.

Wanneer een hond aan de lijn zit is hij meestal veel dapperder dan wanneer hij los is. Ook dat is logisch. Want aan de lijn is het territorium dat verdedigd moet worden

klein: van de hond tot de baas. Is hij los, dan is het een heel ander verhaal. Dan is dat territorium van hier tot waar je kunt kijken.

Een hond zal zich over het algemeen wel tweemaal bedenken voor hij gaat knokken. En gebeurt het toch, dan is het vaak binnen enkele minuten of nog minder bekeken: de ene is de baas, de ander gaat op zijn rug.

Daarna gaat de overwinnaar weg, nog steeds stoer lopend, hier en daar plassend, wanneer het een reu is. Bij een volgende ontmoeting zullen ze nog precies weten wie de ander is, en alleen door hun manier van lopen laten zien aan de ander wie ze zijn.

Mocht u een reu hebben, die een niet aflatende discussie heeft met een andere reu, dan is het simpelste de honden allebei even aan de lijn te houden, tot de ander uit zicht is.

Mocht u een teef hebben, dan is het nog simpeler: teven vechten vrijwel nooit met elkaar en een reu en een teef al helemaal niet. Het is verbluffend te zien wat reuen allemaal pikken van teven! En zo hoort dat ook, want teven zijn voor de hond van levensbelang voor het overleven, dus die moet je heel laten.

Hebt u een hond die alle andere honden van de wereld eng en bedreigend vindt? Trainen, baas, trainen! Want daarmee laat u duidelijk zien wie er de baas is, u dus. En dat maakt iedere hond een stuk zekerder. Gehoorzaamheidstraining werkt naar twee kanten. Een dominante hond zal minder snel vechten, wanneer hij duidelijk weet dat u de baas bent. De baas beslist immers of er gevochten wordt! Een onzekere hond zal een stuk zekerder worden, wanneer duidelijk is wie de baas is en zich daardoor minder snel in het nauw gedreven voelen.

Tot slot: iedere hond moet de kans hebben met andere honden te spelen en aangemoedigd worden in dit spel. Want spelen is sociaal gedrag en wie dat goed beheerst kan daar alleen maar zekerder van worden.

© Marjolein Roosendaal